№ 228

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 229 (8449) | 1957 оной сентябриин 27, пятница | Сэн 20 мүнгэн

Хориин аймаг таряа тушаалгаяа дүүргэбэ

Хориин аймагай колхозууд гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө сентябриин 24-дэ дүүргэбэ. 17 мянга 773 центнер орооһо таряа гүрэндэ тушаагаа. Мүнөө тэндэхид гүрэндэ таряа худалдажа байна.

* * *

117 мянган пүүд шаряа түсэбһөө гадуур тушаахамнай

И. ЧЕРНЯКОВ, КПСС-эй Тарбагатайн айкомой секретарь

Энэ жэлдэ хура бороотой байжа, таряа хуряалга хэхэдэ таарамжагүйшэг байгаа. Гэбэшье манай аймаг бухы арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ, гүрэндэ 41 мянга 400 центнер таряа тушааха байһан аад, сентябриин 23-да 42 мянган центнер таряа тушаабабди. Түсэбһөө гадуур таряа тушаалга мүнөө үргэлжэлһөөр.

«Искра» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Брянский, парторгнь нүхэр Павлов) **таряа тушааха түсэбөө сентябриин 13-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 1495 центнер тушаагаа. «Гигант»** колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Михайлов, парторгнь нүхэр Невзоров) 3371 центнер таряа тушааха түсэбтэй аад, **4720 центнер тушаагаад байна.** Тус колхозойхид 6 мянган центнер хүрэтэр таряа тушаахаар шиидэнхэй. Мүн Хрущевой, Калининай (Саянта), «Рассвет», «Победа» болон бусад колхозууд таряа тушаалгаяа дүүргээд, түсэбһөө гадуур оруулхань.

Аймагай эдэ түрүү колхозууд хүндэлэлэй доскада бултадаа бэшэгдэнхэй.

Аймаг дотор таряа хуряалгада хамта дээрээ 69 комбайн, 28 лафетнэ жатка хүдэлнэ. Эрхим комбайнернууд болон лафетнэ жаткын машинистнууд ажалай жэшээ харуулжа, таряа хуряалгын болзорые ехээр түргэдхөө. **Лафетнэ жаткын машинистнууд нүхэд Гребенщиков, Глотов, (Ехэ-Куналейн МТС) халаан соогоо 25—27 гектар хадана. Тиихэдэ нүхэд Давыдов, Гунов гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 1,5 дахин дүүргэдэг.**

Комбайнернууд болон лафетнэ жаткын машинистнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдээ. Аймагай гурбан МТС-тэ олон тиражтай газетэнүүд гаргагдадаг, тэндэнь хүндэлэлэй доска бии юм. Тиин таряа хуряалгын ябаса үдэр бүхэндэ үргэнөөр харуулагдадаг, амжалта дутагдалнуудые элирхэйлжэ байдаг. Мүн **5 үдэр болоод лэ һайн ябаһан агрегат болон машинистда улаан вымпел үгтэдэг.**

Энэ жэлдэ комбайнай агрегадууд, лафетнэ жаткануудта дүй дүршэл ехэтэй хүнүүд хүдэлнэ, машина техникын эбдэрхэ, һаатаха ушар бага болоо.

«Гигант» колхоз яһала һайн ургаса ургуулһан юм. Эндэ таряа хуряалгын хүдэлмэри, илангаяа таряа зөөлгэ, шэрэлгэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй байгаа.

Олонхи колхозуудай тоог дээрэ түхэреэн сүүдхэ соо ажал хүдэлмэри эмхидхэгдэнэ. Колхозуудай тоог дээрэ бүхы гол хүдэлмэринь механизировалэгдэһэн байна. Жэшээнь, багахан «Искра» колхоздо үдэр бүхэндэ 30—35 машина таряан бэлэдхэлэй пунктда абаашагдадаг. Мүн бүхы колхозуудта сушилканууд хүдэлнэ.

Таряа хуряалга, тушаалгын халуун үедэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ээлжээ ээлжээгээр тоогууд дээрээ байжа, хүдэлмэреэ эмхидхээ.

Таряа тушаалгада Бурмонкоопсоюзай автобазын жолоошод, Бурят-Монголой автотрестын 1-дэхи автоторотынхид илгаран гараһан байха юм. Мүн колхозуудайшье, аймагай организаци, предприятинуудайшье жолоошод таряа тушаалгада оролдосотой һайнаар хабаадаа. Улан-Удын Спиртын заводой автобазынхид мүн лэ жэшээтэ һайнаар ажаллаа. Тиигэжэ аймаг дотор таряа хуряалгын үедэ 220 автомашина ажаллаа юм. Жолоошодой түсэбһөө гадуур эрьесэ хэхэдэнь, тэдэниие шагнадагбди.

Мүнөө аймаг дотор орооһото культурануудай 60-аад процентнь хуряагдаа. Хуряагдаһан тарьянай хахадынь лафетнэ жаткаар хадагдаа. «Рассвет», «Искра», Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд шэниисэ, хара тарягаа хуряажа дүүргэнхэй.

Таряа хуряалга, тушаалгын үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэнэ. Колхознигуудай, механизаторнуудай ажаллажа байһан газартань агитбригаданууд ошожо наада харуулна, хөөрэлдөө эмхидхэнэ, газетэ гаргана. Мүн Улан-Удын сэмбын фабрикын агитколлектив ерэжэ, һонирхолтой концерт, хөөрэлдөө эмхидхээ.

Энэ үедэ аймагай колхозууд үрэһэ хүрэнгын таряа хадагалжа эхилээ. Тиигэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 3 мянган центнер, «Рассвет» колхоз 3 мянган центнер үрэһэ хүрэнгэ хаагаад байна.

Аймагаймнай колхозууд гүрэндэ **19 мянга 500 центнер таряа худалдаха уялга абаа** һэн. Тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтахаар зориг жонхой.

*

Хуряалга һаядаа дүүргэхэнь

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Хориин совхозой түрүү фермэнүүд урданайхиһаа богонихон болзор соо ургаса хуряалгые дүүргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Хориин совхозой нэгэдэхи фермэ (эрхилэгшэнь нүхэр А. М. Мисарин) совхоз соогоо түрүүлэн таряа хуряалга дүүргэбэ. Тус фермэ 600-гаад гектар тарьянай газартай байгаад, ехэнхи хубиинь амяарлан хуряажа абаа.

— Энэ жэлдэ амяарлан хуряалга хэрэглэһэнэй ашаар таряа хуряалгаяа богони болзорто дүүргэхэмнай. Мүн энэ ушарта тарьянай гээлтэ хоролто бага байна, — гэжэ Александр Михайлович Мисарин хэлэнэ.

Хуряалгын үедэ түрүү механизаторнууд һайн амжалта туйлана. Жэшээлхэдэ, лафетнэ жаткын машинист нүхэр Леонид Краснопеев үдэр бүхэндэ 2 нормо дүүргэдэг, комбайнер Фёдор Борисов тэрээнһээ дутуугүйгөөр ажалладаг юм.

Мүн совхозой табадахи фермэ (эрхилэгшэнь нүхэр Гадьянов) ургаса хуряалгаяа эмхитэйгээр ябуулна. Эндэ 885 гектар орооһото культурануудай 600-гаад гектарынь хадагдаа. Үлдэгшыень хадажа дүүргэхэеэ байна. Эндэ нүхэр Банчиновай хүтэлбэрилдэг тракторна тарьян ажалай бригадада түрүү механизаторнууд олон. Жэшээлбэл, комбайнер нүхэр Г. Соснов «С-6» комбайнаар (трактористань нүхэр Илья Ешиев) табан үдэрэй туршада 100 гаран гектар тарьяа һайн шанартайгаар хуряажа, үдэрэйнгөө нормые хоёр дахин үлүүлэн дүүргэбэ. Мүн «С-6» комбайнда ажалладаг нүхэр Д. Дымчиков, лафетнэ жаткын машинист нүхэр Дашидоржиев гэгшэд үдэр бүхэндэ нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

Тус фермынхид мүнөө 500 гаран центнер тарьяа гүрэндэ тушаагаа.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Абаһан уялгаяа дүүргэебди

Манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ороной бүхы малшадтай хамта һү, тоһо мяхаар хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай партиингаа уряае угаа ехээр баяршаан угтаһан байна. Тиихэ зуураа, мал ажалай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхээр шиидэжэ, бии байгаа арга боломжонуудаа бодомжотойгоор тооложо үзөөд, социалистическэ шэнэ уялга абаа. Тэрэ уялгань манай газетын үсэгэлдэрэй номерто толилогдоһон байна. Тэрэнэй ёһоор республика дотор энэ жэлһээ эхилээд, 1960 он хүрэтэр мяха, һү, нооһо болон мал ажалай бусад продуктнуудые абалга эрид дээшэлхэ болоно. Тиихэдэ зарим аймаг, колхозууд бүришье ехэ уялга абаба. Тэдэнэй тоодо Курумканай, Баргажанай, Сэлэнгын, Кабанскын, Түнхэнэй аймагууд. Байкало-Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ, Курумканай аймагай Калининай, Ленинэй нэрэмжэтэ, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд, үүлтэртэ хониной Боргойн совхоз ба бусад оролсоно. Иимэ һайн эдэбхи үүсхэл гаргаһан жэшээнүүд олон.

Мүнөө абаһан энэ уялгаяа дүүргэхэ эгээл харюусалгатай зорилго манай үмэнэ табигданхай. Мал ажалай ашаг шэмые эрид ехэдхэжэ, хэмжээндээ заатагүй хүрэхын тулада юрэ бүхын түрүүндэ зоной дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй хүдэлмэри эрид һайжаруулха, фермэ, гүүртэнүүдэй, бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда одоол ёһотой гэгшээр социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэниие хаһа саг соонь шалгажа, дүнгүүдыень бүгэдэндэ мэдээсэхэ шухала. Тиихэ зуураа, мүрысэгшэдые бэе бэедэнь эльгээлхэжэ байгаад, харилсан шалгалсалга хэхэ, тэрэшэлэн колхознигуудые түрүү ажахынуудтай танилсуулан, тэдэнэй дүршэлыень андалдуулха, эрхим амжалта туйлаһан һаалиша, малшадай хөөрэлдөө, лекци эмхидхэхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүдые заатагүй бэелүүлхэ хэрэгтэй. Мүн түрүүшүүлые урмашуулан, нэмэлтэ түлбэри үгэдэг, шан барюулдаг заншалые бүри һайнаар үргэлжэлүүлхэ шухала. Эдэ бүгэдые зүбөөр эмхидхэн ударидаха хэрэгтэ нютагуудтахи партийна, советскэ органуудай гол үүргэ дүүргэхэ байна. Колхоз, совхоз, МТС-үүдэй партийна организацинуудай, правлени, директорнуудай энэ талаар юу хэжэ байһыень партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд одоодоо шалгажа байха, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхадань тэдээндэ туһалха зэргэтэй.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин һайнаар ябуулагдаһан, социалистическэ мүрысөөнэй бодотоор эмхидхэгдэһэн газарта абаһан уялгануудынь амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Тиин, үнгэрэгшэ 8 һарын туршада эдэ хэдэн аймаг, колхозууд һү һаалгаар, мал бэлшээн шахажа таргалуулгаар һайн үрэ дүн туйлаа. Прибайкальска аймагай колхозууд энэ болзор соо үнеэн бүриһөө 1356 литр һү һаагаа. Тэрэнэй удаа Тарбагатайн, Бичурын, Яруунын ба бусад аймагуудай колхозууд оролсоно. Хонидой тоо толгойе олошоруулгаар Мухаршэбэрэй, нооһо хайшалалгаар Курумканай аймагууд түрүү зэргэдэ ябана.

Энэ һайн жэшээнүүдэй хажуугаар мүн абаһан уялгаяа муугаар дүүргэжэ байһан баримтанууд олохон нютагуудта ушарна. Мал бэлшээн таргалуулжа, мяха абалга дээшэлүүлхэ гэһэн уялгаяа бүхы республикамнай хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Заиграйн, Түнхэнэй, Хориин ба бусад аймагуудта мяха абалга илангаяа ехэ гээгдэлдэ оронхой. Тиихэдэ Курумканай, Сэлэнгын, Хориин аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд гахай шахалгые тоодоггүй зангаа мүнөө болотор орхёодүй байһаар.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ эгээл таатай зохид саг мүнөө ерэнхэй. Нэгэдэхеэр, колхозуудай сабшалан, тарьялан барагсаан хуряагдажа, малай бэлшээри бүри элбэг болобо. Хоёрдохёор, һэрюун боложо, мал зоргондоо бэлшэхэ, мүн шэмэтэ тэжээл эдихэ байна. Теэд, зарим аймагуудай колхозууд энэ арга боломжоёо хэрэглэжэ шаданагүй, тииһээ тиитэрээ һүүлэй үедэ мал ажалдаа анхарал багаар табижа, энэ хэрэгые имагтал малшадтаа найдажархиһан ябадал үзэгдэнэ. Тэрэнэй эсэстэ сентябриин хоёрдохи арбан хоног соо олонхи аймагууд һү һаалгаяа түрүүшын арбан хоногойхиһоо доошонь оруулһан байба. Хориин, Ториин, Түнхэнэй, Заиграйн, Иволгын, Баргажанай аймагууд сентябриин 10-һаа 20 хүрэтэр бүришье бага һү һаагаа. Тэрэшэлэн гүрэндэ тушаагдаха малые бэлшээн таргалуулха, гахай шахаха хэрэг өөдтэй урагшаа ябаагүй.

Мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгые хожомой ээлжээндэ табижа огто болохогүй бшуу. Тиимэһээ тарягаа хуряаһан хойноо мал ажалайнгаа асуудал шиидхэхэбди гэжэ бододог зарим хүтэлбэрилэгшэд ехэ алдуу хэнэ гээшэ. Саашадаа игэхэеэ болижо, малай, илангаяа үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгые эрид һайжаруулха шухала. Һаамхай үнеэдые һайн бэлшээридэ адуулхаһаа гадна, тэдээндэ нэмэлтэ тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй. Бэлшээн таргалуулагдажа байһан малай харууһалга зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэй сүүдхэ бүриин шэгнүүрые хараалагдаһан соонь заатагүй нэмээхэ шухала. Мүн эдэ малые саг сагтань шэгнэжэ байха хэрэгтэй ха юм. Зарим колхозууд шахамал гахайнуудаа малтагдаагүй хартаабха дээрэ оруулжа эдеэлүүлнэ. Энэнь һайшаалтай. Мүн хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие түргэдхэхэ саг ерээ.

Үбһэ, силос элбэгээр бэлдэхэ хэрэг һү, тоһо, мяха ехээр абахын түлөө тэмсэлэй гол шухала зорилго байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Мүнөө нэгэшье гектар сабшалангаа орхингүй хуряаха, малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ, силос мэтын шэмэтэ тэжээл, тарьяа талханай зүйл элбэгээр бэлдэхэ хэрэгтэ колхоз, совхозууд шухала анхаралаа табиха ёһотой. Тэрээнтэй хамта мүн малай байрануудые үбэлдэ бэлэдхэхэ хүдэлмэриие хойшолуулжа болохогүй.

Мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гэһэн социалистическэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гээшэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна, советскэ органуудай нангин уялга мүн. Советскэ хүнүүд хэлээл һаа тэрэнээ дүүргэдэг арюун һайхан заншалтай бшуу. Манайшье республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хэлэһэндээ хүрэхэ, тиигэжэ Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха байһандань батаар найдагдана.

Тарьяа зөөхэ гээшэ харюусалгатай хүдэлмэри мүн

Богони болзорто тарьяа тушаалгые дүүргэхын тулада манай МТС-эй хоёр автомашина Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоздо эльгээгдэһэн байна. Ургаса хуряалгын урда бидэнэр автомашинануудаа һайнаар заһаһан, наринаар шалгаһан байнабди. Кузовыень тарьянай гоожохогүйгөөр бэлэдхээ һэмди.

Тарьяа хуряалга эхилхэдэ машина бүхэндэ хоёр-хоёр шамбай хүбүүд томилогдоо һэн. Колхозой жолоошодтой хамта үдэртөө 4—5 эрьесэ хэдэг байгаабди. Хэрбээ зарим үдэрнүүдтэ хура бороотой байгаа һаань, силостэ орохо ногоо зөөхэш. Тушаагдаха тарьянай бэлэн болоходо һүнишье бэлэдхэлэй пункт абаашадаг һэмди.

Бэлэдхэлэй пунктда тарьяа шэрэдэг автомашинануудые һаадгүйгөөр ябуулхын тулада колхозой правлени ехэхэн анхаралаа хандуулһан байна. Жолоошод болон тарьяа ашагшад эдеэ. хоолоор дутаагүй. Колхозой нефтебазые даагша һүниин хэдышье сагта маанадта тоһо, бензин табидаг һэн. Тарьяа тушаалгын үедэ бэлэдхэлэй пунктда 1000 гаран центнер тарьяа шэрээб.

Автомашинаа һайнаар ашаглахын тулада багаханшье һамбаатай болоходоо техническэ харууһалга хэжэ, шалгажа ябадаг һэмди. Тарьяа хуряалгада орохын урда тээ элдэб запасной частьнуудые бэлэдхээб. Тиимэһээ ямар нэгэн юумэн эбдэрээ һаа, түргэн заһагдадаг.

Н. Кожевников, Ехэ-Кударын МТС-эй жолоошон.

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай дунда һургуулиин һурагшад «Заря» колхозой тоог дээрэ оролдосотой һайнаар ажаллана. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормо хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурагшад машинаһаа тарьяа буулгажа байна.

А. Егоровой фото.

Республикын аймагуудта гүрэндэ тарьяа тушаалгын ябаса тухай

1957 оной сентябриин 25-най мэдээн

Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Түнхэнэй	120,9
Хориин	105,1
Тарбагатайн	101,5
Бичурын	87,4
Прибайкальска	86,3
Кударын	82,4
Байкало-Кударын	70,2
Хэжэнгын	67,3
Кабанскын	46,7
Заиграйн	46,4
Закаменай	37,9
Мухаршэбэрэй	35,3
Зэдын	25,8
Баргажанай	25,4
Яруунын	15,5
Кяхтын	11,2

Республикын колхоз болон совхозуудта тарьяа хуряалга, хартаабха малталга тухай

1957 оной сентябриин 25-най мэдээн

Аймагууд	Орооһото культурануудай хуряагдаһаниинь (процентээр)	Тэрэ тоодо амяарлан хуряагдаһаниинь (гектараар)	Хартаабха хуряалга (процентээр)
Хориин	99,5	2615	100,0
Кударын	86,0	11358	59,7
Бичурын	82,6	11350	63,6
Заиграйн	81,1	2517	85,2
Хэжэнгын	80,1	6982	42,4
Мухаршэбэрэй	78,3	23518	85,2
Яруунын	78,3	3487	27,3
Баргажанай	75,0	1547	76,8
Прибайкальска	74,6	1395	66,1
Закаменай	74,6	1409	71,5
Курумканай	71,3	2846	86,1
Б-Кударын	69,9	2515	58,5
Тарбагатайн	69,6	5326	82,6
Ториин	68,1	9044	58,5
Кяхтын	65,2	3959	92,8
Түнхэнэй	62,9	6287	70,8
Иволгын	60,5	5844	84,6
Кабанскын	58,2	2764	60,4
Зэдын	57,3	11692	59,4
Сэлэнгын	46,5	3868	68,6
Совхозууд;			
Яруунын	88,6	3705	81,2
Хориин	83,9	1263	100,0
Кяхтын	72,8	2402	68,1
«Эрдэм»	64,5	2446	79,3
Бичурын	64,1	3140	30,7
Боргойн	56,7	4437	69,4
Сэлэнгын	54,3	809	65,7

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл

Һү абалга, бэлэдхэлгэ тухай

Манай ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн бүгэдэарадай һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысэн, хүдөө ажахын продукци улам ехээр абадаг боложо байна.

Һүн нилээдгүй ехээр һаагдадаг болоо. Колхозууд болон совхозуудта үнеэдэй ашаг шэмын дээшэлүүлэгдэһэнэй, тоо толгойнь олошорһоной ашаар 1957 оной 8 һарын туршада үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал бүхы дээрээ 21 процентээр ехэ һүн һаагдаһан байна. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ Латвийска ССР-эй колхоз, совхозууд 141 центнер һү, Эстонско ССР—132 центнер, Украинска ССР—122 центнер, Молдавска ССР—108 центнер һү һаагаа.

Мүн энэ туршада Москвагай областиин колхоз, совхозууд һү һаалгаар эрхим һайн амжалта туйлаба. Тэдэнэр эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 230 центнер һү һаагаа. Тэрэшэлэн Калининградска областиин колхоз, совхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 181 центнер, Ленинградска областиин—179 центнер, Харьковска областиин—160 центнер, Черкасска областиин—155 центнер, Киевскэ областиин—150 центнер, Полтавска областиин—136 центнер, Краснодарска хизаарай—105 центнер һү һаагаа.

Мүн бусадшье олон ондоо областьнууд һү һаалгаар һайн үрэ дүн туйлаа. Калужска областиин колхоз, совхозуудта 1957 оной 8 һарын туршада 41 процентээр ехэ һүн бүхы дээрээ һаагдаһан, тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй энэ үе хүрэтэр эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 66 центнер һүн һаагдаһан һаа, мүнөө 8 һарын туршада энэнь 94 центнер болобо. Тульска областьдо 38 процентээр ехэ һүн һаагдажа, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ үнгэрэгшэ жэлдэ 66 центнер байһан һаа, мүнөө 90 центнер һүн һаагдаһан байна. Рязанска областиин колхоз, совхозуудта һү һаалга бүхы дээрээ 35 процентээр дээшэлжэ, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ үнгэрэгшэ жэлдэ 64 центнер байһан һаа, мүнөө 89 центнер һүн һаагдаа.

Һүнэй нилээд ехээр һаагдадаг болоһоной ашаар һү бэлэдхэл, мүн худалдан абалга энэ жэлдэ урда урдынхиһаа урагшатайгаар үнгэржэ байна. Энэ оной сентябриин 20-ной мэдээгээр 16.7 миллион тонно һүн бэлэдхэгдэһэн, худалдажа абтаһан гү, али энэнь нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 2,6 миллион тонноор ехэ. Һү бэлэдхэхэ, мүн худалдан абаха жэлэй түсэб сентябриин 20-ной мэдээгээр бүхы орон доторнай 96 процентээр дүүргэгдэбэ.

Бүхы янзын ажахынуудта һү бэлэдхэхэ, мүн худалдан абаха жэлэйнгээ түсэбые Украинска ССР, Белорусска ССР, Молдавска ССР, Латвийска ССР, Литовско ССР, Эстонско ССР, Туркменскэ ССР болзорһоонь урид дүүргээ. Российска Федерацида һү бэлэдхэхэ, худалдан абаха жэлэй түсэбые 22 область, хизаар болон автономно республика дүүргээ. Московско, Ленинградска, Белгородскэ, Воронежско, Калужска, Рязанска, Тульска, Липецкэ, Ростовско областьнууд болон Краснодарай хизаар һү абаха жэлэйнгээ түсэбые нилээд үлүүлэн дүүргээ.

Һүнэй промышленностиин предприятинуудта тоһо абалга байгша оной 8 һарын туршада үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 16 процентээр ехэ болоо.

Мал ажалай продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа КПСС-эй Центральна Комитедэй табиһан зорилго амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ бээз гэжэ хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэдэй дээрэ дурсагдаһан амжалтанууд найдуулна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлени.

РСФСР-эй уранзохёолшодой Союзай оргкомитедэй нэгэдэхи Пленум

Сентябриин 25-да РСФСР-эй уранзохёолшодой Союзай оргкомитедэй нэгэдэхи Пленум болоо. Эндэ Г. Марков түрүүлэгшээр һуугаа.

Оргкомитедэй түрүүлэгшэ Леонид Соболев элидхэл хээ. 1958 ондо Российска Федерациин уранзохёолшодой түрүүшын съезд зарлагдахаар хараалагдана. Энэ съездын болотор манай уранзохёолшод айхабтар ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой гэжэ Л. Соболев хөөрөөд, оргкомитедэй бэелүүлхэ хэмжээнүүдэй түсэб тухай мэдээсээ.

Элидхэлэй һүүлээр олон зон эдэбхитэйгээр үгэ хэлээ. РСФСР-эй уранзохёолшодой организациин байгуулагдаһандань айхабтар ехээр баярлажа байһанаа тэдэнэр мэдүүлбэ. Энэ хадаа советскэ литературые саашадань хүгжөөхэ тухай Коммунистическэ партиин шэнэ анхарал оролдолго мүн гэжэ тэдэнэр тоолоно.

РСФСР-эй уранзохёолшодой Союзай оргкомитедэй бюро болон литфондын правлени Пленум дээрэ һунгагдаа. (ТАСС).

Г. В. Плехановай басагад Москва ерээ

Россин болон уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал-ябуулагша Г. В. Плехановай басагад—Евгения Георгиевна Бато-Плеханова болон Лидия Георгиевна Ле Сабуре-Плеханова гэгшэд СССР-эй Культурын министерствын уряалаар Москва ерээ. Тэдэнэр мүнөө Францида ажаһуудаг байна.

Хоёр неделиин туршада Советскэ Союзда айлшалхадаа, тэдэнэр мүн Ленинград ошожо, Г. В. Плехановай хүүртэнь, музей-байшандань ошохо юм.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Артелиингээ ниитын ажахые бэхижүүлхын түлөө парторганизациимнай тэмсэл

II. Хүнүүд тухай анхарал оролдолго

Ямаршье бэрхэтэй хэрэгые хүнүүд шиидхэдэг гэжэ бүгэдэдэ мэдээжэ юм. Тиимэһээ колхозоймнай правлени, партийна организаци колхознигуудайнгаа байдалынь һайжаруулха асуудалда бага бэшэ анхарал табидаг. Колхозой гэшүүдэй байдал һайжаруулха хэрэгтэ гэр байрын асуудал ехэ удхашанартай. Партийна организаци, колхозой правлени гэшүүдэйнгээ, хамагай түрүүндэ малшадай байра байдал эрид һайжаруулха гэжэ шиидэнхэй. Малшадай байдаг газарнуудта һүүлэй үедэ 15 шэнэ гэр баригдаа, 10 гэр заһагдаа. Үшөө 10 шэнэ гэр баригдажа байнхай. Гадна, колхознигууднай өөһэдөө артелиингээ туһаламжаар 45 шэнэ гэр бариба. Тиигэбэшье, гэр байрын асуудал хүсэд шиидхэгдээгүй зангаараа. Манай колхоз энэ жэлдэ 10 оронтой больница, амбулатори, гостиница, бани, 30 һурагшадай байха хамтын байра баринхай.

Гадна, 1957 ондо Курумкан - Саран-Хор хоёрой хоорондо 25 километрын газарта радиолини татагдажа, Хонхино, Галтай, Саран-Хор гэжэ нютагууд радиотой болобо. Һаяар колхознай үргэлжэлөө радиотой болохо юм. Артелиин бүхы һалбаринуудай хоорондо телефон татагдажа байнхай. Мүнөө үедэ Курумкан - Саран-Хор хоёрой хоорондо үндэр вольтно лини татагдаба. Тиихэдэ манай артелиинхид Курумканай колхоз хоорондын ТЭЦ-эй барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэнэй бүтэхэдэ бүхы колхознай электричествотэй болохо юм. Колхозой правлени, партийна организаци малшадта, илангаяа холо байһан малшадта байра дээрэнь бууса шадарай газар таһалжа үгэхэ хэрэгтэ анхарал табидаг болоо. Тиихэдэ манай колхоз ажалай наһанһаа үнгэрһэн хүнүүдтэ, инвалидуудта, урдаа хараха хүнэө алдажа үншэрэгшэдтэ хамтынгаа суглаанай тогтоолой ёһоор пенси үгэхэ болонхой. Мүнөө 10 колхозник пенси абаха болоод байна.

Курумканай аймагай колхозууд гоё һайхан газарта, Гаарга голой эрьедэ 50 хүнэй амарха колхоз хоорондын гэр баринхай. Тэндэнь клуб, столово, уужам ваннын байшан баригдаа. Майн нэгэнһээ хойшо колхознигууднай тэндэ амардаг болонхой.

Мүнөө үедэ манай колхознигуудай ажабайдалай улам һайжаржа байһые үшөө юун гэршэлнэб гэхэдэ, тэдэ нэмэлтэ түлбэри, шагнал, мүн һара бүридэ аванс абадаг болоо.

Жэшээлхэдэ, 1956 он соо түрүү үнеэшэд Баянаева, Эрдынеева болон бусад нүхэдүүд түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө 1000 литр хүрэтэр һү нэмэлтэ түлбэридэ абаа. Тиихэдэ 1957 ондо нооһо ехээр абаһанайнгаа түлөө хэдэн хүн 3000 түхэриг хүрэтэр мүнгөөр шагнагдаа. Эрхим хонишод хонёо бүтэн бүринөөр ондо оруулжа, 4—5 толгой хони нэмэлтэ түлбэри абаа.

Колхозой правлени, партийна организациин иимэ хэмжээнүүдые абаһанай ашаар колхознигууднай шанга шадалтайгаар, культурнаар ажаһуудаг болоо. Колхознигууд мотоцикл, велосипед, радиоприёмнигуудые олоор абадаг болонхой. Мүн уужам, һайн гэрнүүдтэй болоо. Эрхим колхознигууднай жэл соо 12—14 мянган түхэриг олзо оруулна.

Колхознигуудайнгаа байдал һайжаруулха талаар туйлаһан зарим үрэ дүмнай иимэ байна.

Г. Дамбаев, Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Агууехэ Октябриин 40 ойн хүндэлэлдэ

Улан-Удэ станциин паровозно депогой механическа цехын олон станогто хүдэлдэг-харуулдагша Т. Н. Боршкивский Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ даалгабаряа 180 процент дүүргэдэг байхаб гэжэ уялга абаһан аад, мүнөө халаан соогоо хоёр нормо дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Н. Боршкивский.

З. Веснинагай фото.

9 һарынгаа түсэбые урид дүүргэв

Хэнэйшье мэдэхээр манай республикын аймаг бүхэн үдхэн ой тужаар бурхөөгдэнхэй юм. Энэ намжаа тужа соо модо бэлэдхэгшэд бүхэли жэлдээ һүхэ хюрөөгэй абяа таһалдуулдаггүй.

Хабар боложо, уһанай мүльһэнһөө һалан сасуу Хүрьбэ, Худан, Үдэ голнуудаар модон һаллуулан урадхуулагдажа, Онохойн модоной комбинадта, Улан-Удын модоной ба механизированнэ шэлэй заводуудта, Гортоп болон бусад предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэхөөр эльгээгдэнэ. Энээнһээ гадна ороноймнай шэнэ барилганuудта хэды ехэ модон ябуулагдана гээшэб!

Энэ жэлдэ 1.168 мянган кубометр модон урадхуулагдаһан, эдэнэй ... гэ миллиониинь үйлэдбэридэ о... байна. Илангаяа Хүрьбын, Худ... модо бэлэдхэлэй участогуудай... дошод һайн амжалта туйлаа. Э... нэр модо урадхуулха 9 һарын... түсэбые болзорһоонь урид дүүр... Мүн тэрэшэлэн, Үдын модо у... хуулгын конторын хүдэлмэри... эдэнэрһээ дутуугүйгөөр ажалл... байнхай.

Дурсагдагша участогуудай м... урадхуулагшад Октябриин 40 ж... лэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уял... нуудаа болзор соонь, шанар һа... тайгаар дүүргэхын түлөө тэмс... байна.

Н. Александров.

Оронойнгоо барилганuудта

Баруун Тарбагатайн леспромхозой модошод Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтажа байнхай. Эдэнэр 8 һарынгаа дүн гаргахадаа, бии байгаа арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 7-до дүүргэхэ, тиихэдэ энэ үе болотор 15 мянган кубометр модо оронойнгоо барилганuудта эльгээхэ гэһэн шэнэ уялга абаа һэн. Мүн энээнһээ гадна жэлэй дүүрэтэр 18 мянган кубометр модо оронойнгоо барилганuудта эльгээхэ юм. Тиихэдэ ажалдаа шэнэ техникэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар, хүдэлмэриингөө бүтээсые түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 2 процентээр дээшэлүү... уялга абанхай.

Баруун тарбагатайнхид эдэ уял... нуудые абахадаа Ээрын леспром... зой модошодые социалистиче... мүрысөөндэ уриһан байна.

Октябриин ойн хүндэлэлдэ а... һан эдэ уялганuудаа Баруун Тарб... гатайн модошод мүнөө амжалтата... гаар дүүргэжэ байна. Һүүлэй мэд... нэй ёһоор тус леспромхоз юһэн һ... рынгаа түсэбые болзорһоонь ур... дүүргээд, уялгата ёһоор 14 мянг... кубометр модо шэрээд байна. Л... промхозой модошод абаһан уялга... һара урид дүүргэхын түлөө тэмсэ... хоорондоо мүрысэн ажаллана.

С. Иванов.

Эрхим бэлэгтэйгээр угтахань

Хэжэнгын МТС-эй залуу комбайнернуудай нэгэн—Михаил Гопилов харьяата Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ «С-6» комбайнаар таряа хадахадаа ажалай үндэр амжалта туйлана. Тэрэ үдэр соо 10 гектар хадахын орондо 15—20 гектар хадана. Михаил Гопилов арбан үдэрэй туршада 176 гектарай таряа хадажа, 1860 центнер таряа сохиһон байна. Мүн энэ МТС-эй комбайнер Цыренжап Ц... бенов 124 гектарай таряа хадаж... 1210 центнер таряа сохибо.

Эндэхи комбайнернууд таряаг... богонихон болзор соо, һайн шан... тайгаар хуряажа, Октябриин 4... жэлэй ойн һайндэрые эрхим б... лэгтэйгээр угтахын түлөө эршэ... тэйгээр ажаллажа байнхай.

Ц-Д. Дамбаев.

Тарган эрьенүүдые тушааба

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсохо зуураа, хонишон Жундуй Очиртаров эрье хонидые намар болотор һайса таргалуулжа, тарганаар, дундаһаа дээшэ хүшэтэйгөөр гүрэндэ тушаахаб гэжэ үгэеэ үгэһэн байгаа.

Абаһан уялгаяа бэелүүлхын тулада Сэлэнгын совхозой түрүү хонишон зунай һаранuудта эрье хонидоо үдэр һүнигүй һайнаар бэлшээжэ, түргэнөөр таргалуулһан байна. Отарын хонид Сосновка гэжэ һайн бэлшээритэй газарта зуһаа. Эндэхи бэлшээринүүд уһаар элбэг, ногоониинь һайн. Хада ууланuудай у... һайн ногоотой газарнуудта нүх... Очиртаров хонидоо бэлшээдэг ба... гаа.

Һая түрүү хонишон эрье хонидо... гүрэндэ тушааба. 738 эрьеын хах... дынь шахуу тарган гэгдэжэ гүрэ... дэ абтаа. Нүгөөдүүлынь дундаһаа... дээшэ хүшэтэйгөөр тушаагдаба... Тиин эрье бүхэн дунда зэргээр 5... килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэнд... тушаагдаһан байна.

Мүнөө нүхэр Очиртаров 850-я... толгой энэ жэлэй хурьгадые туша... жа абаба.

Ц. Дондоков.

Экономическа конференци

Иимэ асуудалтай экономическа конференци Железнодорожно райондо һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Конференцидэ судно-заһабарилгын, паровозо-вагонно заводуудай, 4-дэхи замай таһагай инженернүүд, технигүүд, мүн үйлэдбэриин түрүүшүүл хабаадалсаа.

«Продукциин өөрынь үные химдаруулха тухай» асуудалаар гүрэнэй банкын хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Ендонов элидхэл хээ. Тэрэшэлэн «Социалистическэ мүрысөөн үйлэдбэриин түсэбые дүүргэлгын арга нүхэсэл мүн» гэһэн асуудалаар ПВЗ-гэй салин хүлһэнэй ба ажалай таһагай начальнигай орлогшо нүхэр Поднниногин болон бусад элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Продукциин өөрынь үные химдаруулхын түлөө тэмсэлэй ябуулагдаһаа хойшо район дотор хамта дээрээ 5 миллион түхэриг суглуулагдаа гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

Гэхэтэй хамта, паровозо-вагонно завод, «Коминтерн» гэжэ олзоборилгын артель, хилээмэнэй 2-дохи завод байгша оной нэгэдэхи хахад жэлдэ продукциин өөрынь үные химдаруулха түсэбөө дүүргэхын орондо, харин нэмээһэн байна. Тиихэдэ энэ үе соо районой промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшадай зүгһөө 1600 гаран үнэтэ дурадхалнууд оруулагдажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ гэжэ үгэ хэлэһэн нүхэд Петров, Чурина, Бужигиров, Калмыков болон бусад тэмдэглээ.

Үйлэдбэрилэгдэдэг продукциингаа өөрынь үные химдаруулхын, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданuудаа усадхахын түлөө тэмсэхэбди гэһэн шиидхэбэри конференцидэ хабаадагшад баталан абаа.

АЖАЛШАД ОКТЯБРИИН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН ТЕЗИСҮҮДТЭЙ ТАНИЛСАНА

★

Баяртайгаар угтаба

Бурмонкоопсоюзай базануудта, нэгэдэлнүүдтэ, барилганууд болон модо бэлэдхэлэй участогуудта Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тезисүүдые эмхитэйгээр шудалан үзэжэ оробо. Гурульбын модо бэлэдхэлэй участогта сентябриин 24-нэй үдэр, ажалайнгаа һүүлээр модо отологшод, таллуулагшад, трактористнууд, модошо нарин дархашуул болон бусад хүдэлмэришэд сугларба. Тезисүүд тухай модо бэлэдхэлэй участогай начальник коммунист нүхэр Гутров тэндэ тобшоор хөөрэжэ үгөө. Тезисүүдые тайлбарилхадаа, мүнөө үеын байдалые хуушанай, хаанта Россиин үедэхи байдалтай сасуулан харуулаа, социалистическэ промышленностиие болон хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ манай ороной туйлаһан асари ехэ амжалтанууд тухай тэрэ хөөрөө.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ой тушаа тезисүүдые модо бэлэдхэлэй участогай хүдэлмэришэд ехэ омогорхолтойгоор һайшаан угтаа. Хүдэлмэришэн нүхэр Конкин иигэжэ хэлээ: урдань нюдарган баяшуул болон купецүүдтэ хүдэлжэ, бидэнэр арай гэжэ хоолойгоо тэжээгээ болодог байгаабди. Мүнөө би модо бэлэдхэлгэдэ ажаллажа байхадаа һарадаа 800—900 түхэриг, заримдаа дээшэшье олодог байнаб. Имагтал Агууехэ Октябриин социалистическэ революци хото хүдөөгэй ажалшадта зол жаргал олгоо гээшэ.

—Шанга шадалтайгаар, культурнаар ажаһууха эрхэ, арга боломжо Октябриин революци бидэндэ олгоо,—гэжэ үгэ хэлэхэдээ тракторист Волосатов тэмдэглээ.

Модо бэлэдхэхэ, хюрөөдэхэ түсэбтэ даалгабаринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ, Агууехэ Октябриин һайндэрые эрхимээр угтаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ шэнэ уялга модо бэлэдхэлэй участогай коллектив абаһан байна.

Д. Колмаков.

★ ★

Агитаторнууд хөөрэлдөө хэнэ

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулан КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда, агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай гаргаһан тезисүүд партийна гэгээрэлэй һургуулида шудалан үзэгдэхэ, үргэн олон ажалшадай дунда тайлбарилагдаха байна. Мүнөө агитаторнууд тус документые ажалшадай дунда тайлбарилжа, хамтаараа уншалга эмхидхэжэ эхилээ. Улан-Удын Октябрьска районой «Кооптруд» гэжэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан боложо, тезисүүдые хамтаараа уншалга үнгэргөө.

Манай ороной хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай холбоо барисаа байгуулан, Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр политическэ засагаа гартаа абаһанһаа хойшо, советскэ социалистическэ оронойнгоо 40 жэлэй туршада туйлаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудтай танилсахадаа, угаа ехээр баясажа, шэнэ шэнэ амжалтануудаар, Агууехэ Октябриин ойе угтахые шармайн оролдожо байһан тухайгаа үгэ хэлэгшэд мэдүүлээ.

Уралан нарижуулагша, химическэ цехын бригадир С. Т. Груздев, пилорамщик И. А: Чебунин болон бусад үгэ хэлээ.

Артелиин парторганизациин секретарь. нүхэр Л. А. Фролов Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тезисүүдтэй бүхы коллективээ танилсуулха, энэ документые гүнзэгыгөөр шудалха шухала байһан тухай тогтоод, энэ алдарта ойе ажалай шэнэ амжалта туйлажа угтахыень артелиингээ хүдэлмэрилэгшэдые уряалаа.

Шэгнүүр заһабарилгын заводой, сэмбын фабрикын парторганизацинуудай агитаторнууд коллективэйнгээ дунда энэ документые тайлбарилан ойлгуулжа байнхай.

Д. Дамдинов.

Пропагандистнуудта заабари үгтэбэ

Партийна һуралсалай шэнэ жэл октябриин 1-һээ эхилхэнь. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулан, КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда, агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тезисүүд партийна, комсомольско гэгээрэлэй һуралсалай бүхы кружогууд болон политһургуулинуудта һуралсалай шэнэ жэлһээ эхилэн, һарын турша соо шудалагдаха юм. Мүн бэеэ даагаад һурагшад теоретическэ семинарнуудта хабаадажа, тус документые шудалха байна. Гадна, тезисүүд ажалшадай дунда үргэнөөр тайлбарилагдаха, тэрэнэй тулада лекци, элидхэлнүүд хэгдэхэ, хөөрэлдөөнүүд, хамтаараа уншалганууд үнгэргэгдэхэ.

КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда, агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тезисүүд мүнөө үеын байдалтай, партиин XX съездын, КПСС-эй ЦК-гэй пленумүүдэй тогтоолнуудые дүүргэхэ талаар манай партиин абажа байһан бодото хэмжээнүүдтэй нягта холбоотойгоор шудалагдаха байна.

Тиимэһээ КПСС-эй Советскэ райком пропагандистнууд болон консультантнуудай семинар сентябриин 25-да үнгэргэжэ, тэдэндэ заабари үгөө.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тезисүүдые партийна гэгээрэлэй һуралсалда яажа шудалха тухай партиин горкомой лектор нүхэр Моссорова семинарта хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

«Советскэ засагай түлөө Бурят-Монголой ажалшад яажа тэмсээб» гэһэн элидхэл КПСС-эй горкомой лектор нүхэр Хогоева хэбэ.

Бурят-Монголдохи түүхэтэ памятнигууд тухай түрэл хизаараа шэнжэлхэ музейн директор нүхэр Костарев семинарай түгэсхэлдэ хөөрэһэн байна.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Гэр байрын заһабарилгые удааруулна“

Манай газетын сентябриин 14-нэй номерто иимэ гаршагтай статья толилогдоһон юм. Хандагайн леспромхозой хүдэлмэришэд гэр байраар дутамаг, хуушан гэр байранuудынь заһабарилагдаагүй, мүн Нарин гэжэ һууриндахи клуб, Хандагай гэжэ һууриндахи столово, магазинай, больницын гэрнүүдтэ ехэ заһабарилга хэгдэхэ аад, юушье хэгдэнэгүй гэжэ энэ статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар тодороо.

«КПСС-эй аймкомой бюро дээр... дурсагдаһан баримтанууд зүбшэ... хэлсэгдэжэ, леспромхозой хүдэлм... ришэдтэ таатай зохид гэр байр... нуудые түхеэрхэ тухай асуудалы... ойрын үдэрнүүдтэ хараалха гэжэ... тус леспромхозой директор нүхэр... Гришиндэ, мүн партийна эхин ор... ганизациин секретарь нүхэр Гр... горьевто һануулга хэгдэбэ» гэжэ... манай редакцида КПСС-эй Хорин... аймкомой секретарь нүхэр Афанась... ев мэдээсэбэ.

„Ажалай эмхидхэл һула“

Иимэ гаршагтай статья манай газетын августын 20-ной номерто толилогдоһон байгаа. Кяхтын аймагай колхозуудай, илангаяа Калининай нэрэмжэтэ колхозой убһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие унжагайруулжа байһан тухай тэрэ статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

Манай редакцида Кяхтын айм... соведэй гүйсэдкомой мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд КПСС-эй Кяхтын аймкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрэ дутагдалнуудые усадхахын тула зохихо хэмжээнүүд абтаа.

„Тоог дээрэхи ажал эмхидхэгдэнэгүй“

Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой тоог дээрэ шэнэ ургасын таряан сугларшанхай, тэндэ таряа сэбэрлэхэ оройдоо нэгэ веялкэ хүдэлмэрилнэ. Мүн «Кузбасс» гэжэ таряа хатаадаг машина хүдэлнэгүй гэһэн бэшэг манай газетын сентябриин 7-ной номерто толилогдоһон юм.

— Бэшэг соо хэлэгдэһэн дутагдалнуудые шалгахада булта зүб байба,—гэжэ манай редакцида Мухаршэбэрэй аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Караманов мэдээсэбэ.

«Путь Ленина» колхозой правлени ба Гашейн МТС-эй дирекци «Кузбасс» гэжэ таряа хатаадаг машиные түхэреэн сүүлхэ соо хүдэлтэдэг болгоо. Мүнөө энэ колхоз сентябриин 18-най мэдээгээр 580 центнер таряа гүрэндэ тушааһан байна. Мүн 3 мянган центнер шахуу һайн шанартай үрэһэн хаагдаа.

Мүнөө таряа тушаалга үргэжэлһөөр.

Улан-Удын Соведүүдэй талмай

30 жэлэй саана

1927 ондо Улан-Удын Соведүүдэй талмай эгээл иимэ байгаа. Соведүүдэй байшан бариха газарта ута модон хадхагдаһан юм.

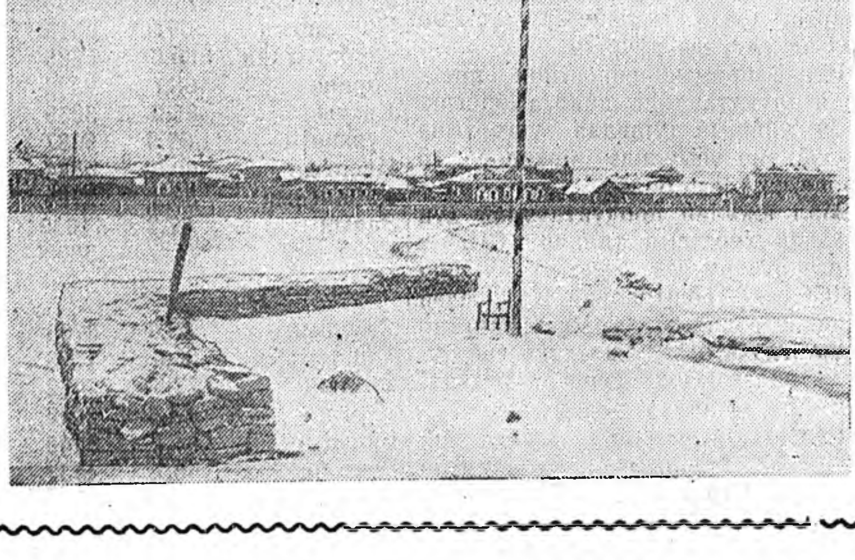

МҮНӨӨ

Совет засагай анхарал оролдолгын ашаар түрэл городнай танигдахаар бэшээр хубилаа. 1957 ондо Соведүүдэй талмай иимэ болонхой.

Б. Гусевай фотонууд.

Кукурузань иимээр ургаа

газарынь лэ зүбөөр олоогүй ...ехэл алдуу болохо. Энээнһээ ...а, ажахыда хохидол ушаруул- ...бэлдэгдэһэн полинуудай дунда- ...Намаг, Хуушан огородшье гэжэ ...на» гэжэ аман соогоо гүбэд ...«эдэл полинуудта тарюулха, ...ахха хүймаха юумэн үгы» гэһэн ...ндхэбэри агроном Лабыгин аба-

...игээд колхозойнгоо хүтэлбэри- ...шэдтэй, бусад нүхэдтэй зүбшөөд, ...лга хүүлһэн байгаа.

...ндэршэг бэетэй хүн тарилгын ...энэшье, тэрэншье полидо ходол ...болоһон, механизаторнууд, кол- ...игуудтай хөөрэлдэжэ, зүбшэжэ ...даг һэн. Энэмнай Гэгээтын со- ...ой Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин ...) агроном Андрей Ильич Ла- ...н гээшэ. Улан-Удын зоовете- ...рна институт дүүргээд, нүхэр ...быгин түрүүшынгээ жэлдэ аг- ...омоор хүдэлжэ байгаа юм. Энэ ...номые колхозой ажахытай һая ...лсажа байһан гэжэ һаналта- ...Андрей Лабыгин институтда ...ынгоо урда тээ техникум дүүр- ...колхоздоо гурбан жэл агро- ...оор хүдэлжэ байһанаа һуралса- ...ургэлжэлүүлһэн юм. Һүүлшын- ...жэлдэ һуража байхадаа нёдон- ...эндэ ерэжэ, хабарай та- ...а үнгэргэлсэһэн байгаа. Һүүлэй ...жэл соо Ленинэй нэрэмжэтэ ...оздо кукурузын, мүн ороoһото ...турануудай һайн ургасын ур- ...агдаһанда агроном Лабыгинай ...энь ехэ. Энэ колхоздо хоёр ...соо кукурузын һайн ургаса ...лагшадай нэгэниинь агроном ...быгин болоно. Энэ нютагта ...эһэн, удаань хэдэн жэл соо ...ономоор хүдэлһэн хадаа нүхэр ...быгин колхозойнгоо бүхы поли- ...дые һайса мэдэдэг, культура бү-

хэниие таатай газартань тарюулдаг байна.

Намаг нютагта үндэр гэгшээр ургаһан кукуруза хүн бүхэниие баясуулан, үнэнөөрөөл «полинуудай эзэн» гээшэб гэһэн мэтэ надхажа байгаа бэлэй. Эндэһээ гектар бүриин 150—200 центнер силосэй ногоо колхоз абаа. Ондоо газартань — Хуушан огородто кукуруза мүн лэ һайнаар ургаа. Энэ полиин хахадтань кукуруза квадратно-гнездовой аргаар гараар тариглаһан байгаа. Майн 17—18-да тарилга хэгдээ һэн. (Нёдондо энэ газарта баһа кукуруза таригдаһан юм). Эндэ мүнөө зундаа, хэрээһэлүүлэн хоёр удаа элдүүрилгэ хэгдээ. Хажуудань юрын аргаар кукуруза таригдаһан байна. Тэрэнь нүгөөдэһөө нэгэ бага набтаршаг, тиигэбэшье баһал һайнаар ургаһан байна. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, кукуруза тариха газарые зүбөөр шэлэн олохо гээшэ, илангаяа манай эндэхи эрхэ байдалда айхабтар ехэ удхашанартай. Хоёр жэл соо кукурузын ургасада онсо ажаглалта хэжэ байһан агроном Андрей Лабыгин эгээл энэ асуудалда гол анхаралаа табидаг байна.

— Тариха газараа оноложо олоогүй һаа, кукурузын һайн ургаса абтахагүй гэхэдэ буруу болохогүй. Бидэнэр өөһэдынгөө дүршэл дээрэһээ хараабди,—гэжэ агроном Лабыгин хэлэнэ. Иигэжэ гэгээтынхид нютагтаа кукуруза һайнаар ургуулха арга оньһо олоо юм.

— Кукурузын лэ ашаар һү һаалгаяа ехэдхэжэ байнабди. Нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ һүн һаагдаа,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дармаев хөөрэнэ. Кукурузын шэмэ шүүһэнэй һайн шанартайнь мэдээжэ, энээн тухай олон юумэ хэлэлтэгүй. Ганса кукурузааршье силос дараагүй һаа, эшыень ондоо ургамалтай холижо байгаад силос дарахада һайн шэмэтэй тэжээл болодог. Нёдондонойхидол адли мүнөөшье жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз кукурузын ехэ силос дараа. Энэнь малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл мүн.

Д. Жугдурова.
А. Истоминой фото.

Ехэ һү һааха аргатайбди

Манай Харанхын фермын ...алишад, мал адуулагшад ...үүехэ Октябриин революции 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө оролдожо байна. Энэ жэлэй эхиндэ бидэ үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха уялга абаа ...мди. Найман һарын туршада ...еэн бүриһөө 1503 килограмм ...н һаагдаа. Август һарада ...рмынхид үнеэн бүриһөө 202 килограмм һү һаагаа. Энэмнай нёдондонойхидоо оробол ...неэн бүридэ 400 килограммаар ехэ болоно. Аймагай фермэнүүдэй дунда бидэ түрүү һуури эзэлнэбди. Һайндэрэй хүн...элдэ һара үлүүтэй саг соо ...эхэ ту, али ноябриин нэгэн ...рэтэр үнеэн бүриһөө 500 килограммһаа бага бэшэ һү ...ааха зорилготойгоор хүдэлжэ байнабди. Тиин жэлэй эсэс хүрэтэр абаһан уялгануудаа ...үүлэн дүүргэхэмнай лабтай. Түрүү һаалишад Д. Замбаева, И. Галсанова, М. Семенова, Д. Буянтуева, Д. Ганжурова гэгшэд найман һара соо ...еэн бүриһөө 1650—1870 килограмм һү һаагаа. Би энэ ...дэ 1613 килограмм, август ...арада 200 килограмм һү һааб.

Ямар аргаар һүн ехээр һаагданаб гэхэдэ, үдэр һүнигүй ...эдээ һайн ногоотой бэлшээ...дэ адуулжа, зүбөөр харуу...лһан дээрэһээ болоно. Үнеэ... нэгэ хэмдэ һаажа, бэлшээридэ гарганабди. Мүнөө хуряагдаһан сабшалан дээрэ адуулагдана. Тиигэжэ һайн амжалта туйлланабди.

Мүнөө зелёнкоор силос даргадажа байна. Үнеэн бүхэндэ 10 тонно дарагдаха юм. Мүн үбһэ тэжээл урдынхидаа оробол ехээр бэлэдхэгдэжэ байна.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци мал ажалда анхаралаа горьтойгоор табина. Манай фермын һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Үдэрэй дүн үдэшэ бүри гаргагдажа, фермые даагша нүхэр С. Ганжуров манда хэлэжэ үгэдэг. Һү һааха түсэбөө дүүргэһэнэй түлөө һаалишад нэмэлтэ түлбэри абана. Нэмэлтэ түлбэри хадаа һү ехээр һааха хэрэгтэ ниилээд нүлөөлнэ. Хирэ болоод колхозой түрүүлэгшэ нүхэр А. Я. Цикало, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ф. Ф. Гайфутдинов ерэжэ, хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Һаалишадай шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ талаар колхозой зоотехник Полина Черницына ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Мүнөө үедэ малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл эршэмтэйгээр хэгдэжэ байна.

Х. Замбалаева, Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

А. ХАХАЛОВ.

Манай хани Монгол орондо

Замай тэмдэглэл

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай уряалаар СССР-эй Верховно Соведэй делегаци һаяхан Монголой Арадай Республикада ошожо, 15 хоног айлшалаад бусаа. Би Верховно Соведэй депутат байһандаа энэ делегациие толгойлхо хүндэдэ хүртэһэн байнаб. Тиигэжэ бусад нүхэдтээ хамта манай хани Монгол орондо бүхы совет арадые түлөөлэн айлшалаад ерээбди. Энээнтэй дашарамдуулан, Монголдо ябахадаа хараһан үзэһэн тухайгаа „Бурят-Монголой үнэн“ газетын уншагшадта хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Гурбадахи зарлалай Арадай Ехэ Хуралай нэгэдэхи сессиин нээгдэхын урда тээ, мүн Монголой Арадай Республикын 36-дахи жэлэй ойе һайндэрлэхэеэ байхадань манай парламентска делегаци Монгол ошоо. Энээнэй ашаар, мүн орон соогуур ябажа, МНР-эй элдэб хүнүүдтэй уулзажа, предприяти, госхоз болон хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудта, театрнуудта хүрэжэ, мүнөө үеын Монгол ямар болооб гэжэ хүсэд һайнаар мэдэжэ абаһан байнабди.

1. Улан-Батор хотодо

Бидэнэр эртэ үглөөгүүр Улан-Баторай аэропортдо буубабди. Арадай Ехэ Хуралай түрүүлэгшэ түрүүтэй Арадай Ехэ Хуралай депутадууд бидэниие халуунаар угтажа байгаа һэн. Гараа барисалдан мэндэшэлэлсэжэ, уулзалгын баярай үгэнүүдые хэлэбэбди. Һүүлээрнь городтой танилсажа эхилбэбди. Улан-Батор гээшэмнай мүнөө үеын город болонхой. Тэндэ зуу мянга гаран хүн һуудаг юм байна. Правительствын болон түбэй партийна эмхи зургаануудай, ниитын организацинуудай томо томо байшангууд, гурба-дүрбэн дабхар байрын гэрнүүд, магазинууд, театрнууд, клубууд, памятнигууд, асфальтаар жэлэгдэһэн талмай, гудамжанууд, сэсэрлигүүдтэ, талмайнууд дээгүүр һуулгагдаһан сэсэгүүд хаа хаанагүй харагдана. Правительствын болон Монголой арадай революционно партиин ЦК-гэй байдаг байшангай урдахи үргэн ехэ талмай дээрэ Монголой арадай гүрэниие, мүн арадай революционно партиие байгуулагша, монгол арадай герой — Сүхэ-Баторай хүлэгтөө мордоод урагшаа дабшажа ябаһыень харуулһан памятник һүр жабхалантайгаар тобойно. Тэрэшэлэн, Сүхэ-Батор маршал Чойбалсан хоёрой мүнхэдөө нойрсодог шарил эндэнь бии юм. Чойбалсан МНР-эй болон МНРП-гэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша, монгол арадай зол жаргалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэлшэ, Советскэ Союзай дүтын ханинь байһан юм.

Энэ талмай дээрэ парадууд, жагсаалнууд, митингнүүд болодог. Арадай революциин болоһоор 36 жэлэй ойн үдэр Улан-Баторай олон мянган ажалшадай жагсаалые, мүн һайндэртэ зорюулагдаһан арадай сэрэгэй частьнуудай парадые бидэнэр хараһан байнабди. Хожомынь совет-монгол хани барисаанда зорюулагдаһан Улан-Баторай ажалшадай митинг мүн лэ энэ талмай дээрэ болоо һэн. Сүхэ-Баторай талмай руу гарадаг хүгжэмтэ-драмын театрын болон университедэй байшангуудай нюур талань айхабтар һайхан.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Улан-Баторта шэнэ районууд, жэшээнь, Түмэр замай район бии болонхой. Улан-баторайхид энэ районоо ехээр һайхашаадаг юм. Эндэнь нэгэ, хоёр дабхар байшангууд баригданхай, мүн ургамал модон таригданхай.

Городто һургуулинууд олон. Республикын аха заха һургуулинь гүрэнэй университет болоно. Тэрээнһээ ондоо дээдэ һургуулинууд гэхэдэ — пединститут, Дээдэ партийна һургуули бии. Тиихэдэ 10 гаран дунда, тусхай дунда һургуули городто хүдэлнэ. Оронои элдэб олон нютагуудһаа залуушуул ниислэл хотодоо һурахаяа ерэжэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлхэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд, багшанар, врачууд, зоотехнигүүд, кооператорнууд, партийна, гүрэнэй болон ниитын хүдэлмэрилэгшэд болоод нютагаа бусадаг. Арадай шэнэ интеллигенциин олон түлөөлэгшэд — эрдэмтэд, уранзохёолшод, дээдэ, дунда һургуулинуудай багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, врачууд, артистнар, уранзураашад, хүгжэмшэд, экономистнууд ниислэл хотодонь бии юм.

Улан-Батор болбосон түхэлтэй, культурна ажаһуудалтай болонхой. Библиотекэ, музейнүүд соо зон хододоо олон байдаг. Үдэшэндөө театрнуудта, концертнэ залнуудта хүнүүд олоороо сугларлаг. Бидэнэр улан-баторайхидай эгээн дуратай оперо—«Очиртай гурбан толгой» гээшые ехээр һонирхон хараһан, мүн офицернүүдэй байшанда болоһон концертдэ байлсаһан байнабди. МНР-эй арадай сэрэгэй дуу хатарай гайхамшагта ансамбль тэндэ наада табиһан юм. Гүрэнэй симфоническа оркестр, оперын солистнууд, хүгжэмшэд наада харуулхадаа хэзээшье мартахаар бэшээр бидэниие һонирхуулба.

Улан-Баторта промышленность ехээр хүгжэжэ байна. Арад зонойнгоо хэрэглэхэ һайн шанартай эд бараа городой предприятинууд өөрынгөө түүхэй эдээр бүтээдэг. Тиихэдэ арһан дэгэл, гутал, мүн арһа шүрбэһэнэй зүйлнүүдээр хэгдэһэн бусад жэжэ эд бараа Монгол һаяар газаа тээшэнь худалдадаг болохонь ха гэжэ тухайлхаар. Улан-Баторта барилга ехээр хэгдэнэ. Промышленна предприятинууд баригдана, үйлсэнүүдтэ шэнэ кварталнууд бии болоно, хүүргэнүүд баригдана, асфальтаар жэлэгдэһэн харгынууд зурына. Городой управлениин түрүүлэгшэ нүхэр Батожаргал иигэжэ хөөрэнэ:

— Оройдоол хэдэхэн жэлэй үнгэрөөд байхада Улан-Баторнай түхэл шарайгаа хубилгаха, болбосон, томо һайхан город болохо юм. Шэнэ промышленна предприятинуудые барихадамнай, хуушануудынь шэнэлэн заһахадамнай, байрын гэрнүүдые барихадамнай, уһанай сорго тодхоходомнай, харгынуудые заһахадамнай манай ханинарай — Советскэ Союзай, Хитадай, Чехословакиин, немецкэ мэргэжэлтэд туһалха юм.

Теэд мүнөөшье городой түхэл шарайнь танигдашагүй болоторoo хубилһаниинь элеэр харагдана. Оройдоол 30 жэлэй урда тээ мэдээжэ революционер, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша нүхэр Сан-Котаяма Улан-Батор дээгүүр гарахадаа иигэжэ бэшээ һэн: «Монголой республикын ниислэл тиимэшье һөөл гоё бэшэ байһаниинь ойлгосотой. Хүнүүдэй саг үргэлжэ һуудаг гэрнүүдэй, илангаяа ламанарай ордонгуудай хажуугаар саг зуура табигдадаг нүүдэл гэрнүүд ходо дайралдана... Улан-Батор хотын сүмэ, ордонуудай досоохи барааень харахадаа би ехээр гайхажа, урмаа хухарһан байнаб... Богдын сүмэ дотороо алталагдажа, гоёор шэмэглэгдэһэншье һаа, досоохинь сэдьхэл ханганагүй даа...»

2. Арадай Ехэ Хурал

Арадай Ехэ Хуралай уряалаар Монгол ерэһэн СССР-эй Верховно Соведэй делегациие Арадай Ехэ Хуралай депутадууд хани халуунаар, энэрхы сэдьхэлээр угтаһан байна. Бидэнэр гурбадахи зарлалай Хуралай нэгэдэхи сессиин суглаануудта байлсаха золтой байгаабди. Арадай Ехэ Хуралда хэгдэһэн һунгалта июнь һарада болоо юм. Бата нэгэдэлтэй байһанаа, мүн өөрынгөө арадай революционно партиин болон правительствын хүтэлбэри доро шэнэ ажабайдал зохёон байгуулхын түлөө, зол жаргалта, ерээдүй һайхан байдалай түлөө тэмсэхээр бэлэн байһанаа бүхы дэлхэйн үмэнэ монгол арад энэ һунгалтын үедэ харуулаа. Һунгалтада бүхы һунгагшадай 99,9 процентнь хабаадажа, МНРП-гэй гэшүүдэй болон партийнабэшэ хүнүүдэй таһаршагүй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэһэн байна. Энэнь ехэ илалта мүн. Оронои эрхим хүнүүд: хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй гэшүүд, госхозуудай хүдэлмэришэд, арадай интеллигенциин түлөөлэгшэд, эрдэмтэд, уранзохёолшод, артистнар, багшанар, врачууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, инженернүүд болон технигүүд; арадай демократическа байгуулалтые тогтоохын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэд, партизан дайнда хабаадагшад, партии, правительствын хүтэлбэрилэгшэд оронои Дээдэ органдо һунгагдаа. Урда урдынхида орходоо залуу хүдэлмэришэн ангиин олон түлөөлэгшэд депутадууд болоһон байна. Энэнь Монголой промышленностиин амжалта түгэлдэрээр хүгжэжэ байһыень харуулна.

Хэнэйшье мэдэһээр, Россин һүүлээр шэнэ демократическа байгуулалта тогтооһон түрүүшын оронуудай тоодо Монгол ородог. 1921 оной революциин ашаар монгол арад эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай болохоһоо гадна, үхэжэ дууһаха аюулһаа абарагдаһан байха юм. Монголдо демократическа байгуулалтын тогтоһонһоо хойшо арад түмэн шэнэ ажабайдал зохёон байгуулхы хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадуулагдажа, жаргалта һайхан ерээдүйн түлөө баатар габьяата ажал хэхээр зоригжуулагдаһан байгаа. Арадай Хуралнууд хадаа Монголдохи демократиин гайхамшагта формонь мүн. Эдэ хуралнууд революциин һүүлээр бии болгогдожо, гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ арад зониие үргэнөөр саг үргэлжэ хабаадуулжа байха арга олгоно. Гүрэнэй засаг түрын Дээдэ орган болохо Арадай Ехэ Хуралда ямар зоной һунгагдадаг байһаарынь МНР-эй гүрэнэй байгуулалтын бодотол арадай байһыень хаража болоно. Энээнтэй дашарамдуулан нэгэ иимэ шухала, түүхэтэ баримта дурдая: 33 жэлэй урда тээ болоһон Монголой түрүүшын Ехэ Хуралда һунгагдаһан 77 делегадай 70 хүниинь ажалша малшад байһан юм.

Энэ Хурал дээрэ абтаһан түрүүшын Конституци Монголой бүхы ажалшадта үргэн ехэ эрхэ олгожо, гансал мүлжэгшэ болон хархис этэгээдүүдые һунгуулиин эрхэһээ хаһаһан байна. Тиимэ болохолоороо, МНР-эй түрүүшын Конституци хадаа СССР-эй Конституциин һүүлээр тэрэ үедөө дэлхэй дээрэ эгээл демократическа Конституци байһан юм.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада МНР-эй арад зоной политическэ, зохёон байгуулхы үүсхэл хэшээлынь улам ехээр бадарһан, Арадай Хуралнууд улам һайнаар хүдэлмэрилдэг болоһон байна. Политическэ, мүн ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрһэн гурбадахи зарлалай Арадай Ехэ Хуралда энэ оной июниин 16-да хэгдэһэн һунгалтын үрэ дүн энээн тухай эли тодоор гэршэлнэ. Арадай революционно партиие болон правительствые тойрон монгол арадай бата нягтаар жагсанхай байһые, парти болон арадай нягтаар нэгэдэнхэй байһые энэ һунгалта үшөө дахин харуулаа.

Гурбадахи зарлалай Арадай Ехэ Хурал сесси дээрээ шухала шиидхэбэринүүдые абаһан, мүн хүтэлбэрилхы органуудые болон правительство байгуулһан байна: нүхэр Суренжав Арадай Хуралай түрүүлэгшээр, нүхэд Нацаг Данажав хоёр тэрэнэй орлогшонуудаар, МНРП-гэй болон гүрэнэй үнинэй ажал-ябуулагшадай нэгэн — нүхэр Самбу Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй түрүүлэгшээр һунгагдаһан байна. МНРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Дамба, профсоюзуудай Соведэй түрүүлэгшэ Бальжиням, Сүхэ-Баторай һамган, МНРП-гэй эдэбхитэй ажал-ябуулагша Янжима болон бусад Президиумэй гэшүүд болоо. Монголой арадай революционно партиин элитэ мэдээжэ ажал-ябуулагшадай нэгэн нүхэр Цыденбал түрүүтэй МНР-эй Министрнүүдэй Совет сесси дээрэ байгуулагдаа. Наукануудай кандидат нүхэр Ценде Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор, мүн Госпланай түрүүлэгшээр баталагдаа. Гадаадын хэрэгүүдэй министрээр томилогдоһон нүхэр Аварзэд, хүдөө ажахын министрын тушаалда ороһон, наукануудай доктор нүхэр Жагварал, финансын министр болоһон нүхэр Моломжамс болон бусад Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонуудаар баталагдаа.

Хуулинуудай проектнүүдые зохёохо талаар, мүн гадаадын хэрэгүүдые болон бюджет эрхилхэ саг үргэлжын комиссинууд сесси дээрэ һунгагдаа.

МНР-эй правительственна делегациин СССР-тэ ошожо ерэһэн тухай правительствын элидхэлые сесси шагнаад, МНР-эй правительственна делегациин хүдэлмэриень бүрин һайшааһан байна. Тиихэдээ монгол-совет хэлсээн, мүн Советскэ Союзай зүгһөө МНР-тэ үзүүлэгдэхэ шэнэ ехэ экономическа туһаламжа МНР СССР хоёрой холбоо харилсаае али болохоор хүгжөөхэ, ахадүүгэй ёһоной хани барисааень саашадаа бэхижүүлхэ, Монголой Арадай Республикада социализм байгуулгые түргэдхэхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ туһа хүргэхэ байна гэжэ зааба.

Гадна, Монголой Арадай Республикада һайн сэдьхэлээр саг үргэлжэ туһаламжа хүргэдэг байһанайнь түлөө совет арадта, мүн СССР-эй правительствода сесси үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэһэн байна.

Арадай Ехэ Хуралай сесси дээрэ үшөө нэгэ, айхабтар ехэ удхашанартай документ абтаа. Энэнь ООН-до оруулха тухай МНР-эй гуйлтые дэмжэхыень Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гэшүүн— бүхы оронуудай парламентнуудта зорюулагдаһан хандалга болоно.

Сесси дээрэ манай делегаци үгэ хэлэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй, бүхы совет арадай зүгһөө Арадай Ехэ Хуралда, бүхы монгол арадта амар мэндэ хүргэбэ. Манай делегациие Хуралай депутадуудай үнэн зүрхэнһөө халуунаар угтаһан ушар совет арадта, Советскэ Союзда монгол арадай үнэн зүрхэнһөө халуунаар хандадаг, инаглан дурладаг байһыень харуулаа.

Сессиин һүүлээр манай парламентска делегациин гэшүүд Арадай Ехэ Хуралай депутадуудтай уулзажа, СССР-эй Верховно Соведэй, Верховно Соведэй депутадуудай яажа хүдэлдэг тухай хөөрэжэ үгөөд, Арадай Ехэ Хуралай депутадуудай олон асуудалнуудта харюусаа һэн.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Батор хотодохи Сүхэ-Баторай памятник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чойбалсанай нэрэмжэтэ Монголой гүрэнэй университет.

Хүршэ областьнуудай газетэнүүдһээ

КОМБАЙНЕР ВЛАСОВАЙ АМЖАЛТА

Читын МТС-эй комбайнер Астафий Никифорович Власов таряа хуряалга дээрэ амжалта туйлана.

Нүхэр Власов хүдэлмэриин нэгэ үдэр 61 гектар овёс хадаа. Энэ агрегат ноли дээрэ үглөөнэй 8 часһаа нүгөөдэрэйнгөө үглөөнэй 6 час болотор — сүүдхэлжэ ажаллаһан байха юм.

Астафий Никифорович Власов ажалайнгаа энэ амжалтые Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулһан байна.

МАЛШАДАЙ ХАМТЫН БАЙРА

Калаганска районой «Ленинский путь» колхозой барилгашад малшадай байха хамтын байрын барилгые дүүргэжэ, һаяхан ашаглалгада оруулба.

Тэрээн соонь уншалгын, эдеэлэлгын, улаан булангай, байрын таһалгануудай бии. Колхозой правлени малшадайнгаа байрада түмэр оронууд, стол, стулнуудые абажа табяа. Мүн улаан булан доторнь «Урал» гэжэ радио по тодхогдоо, биллиард, шатар, даам болон бусад хэрэгсэлнүүд табигдажа хараалагдана.

124 ХУРЬГАН АБТАА

Нерчинскэ районой «Победа» колхозой бүхы отарануудта хурьгадые эхэһээнь илгаһан тусгаарлажа, тэжээнэ. Залуу мал үсхэлгын талаар колхозой ахалагша хонишон нүхэр Федотов ехэ амжалта туйлаа. Нүхэр Федотов 100 эхэ хонин бүриһөө 124 хурьга абажа, тобир тарганаар тэлжүүлээ. Мүн энэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр Бутин 100 эхэ хонин бүриһөө 104 хурьга абаһан байна.

Нүхэд Федотов, Бутин үнгэрэгшэ жэлдэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байха юм.

УРГАСЫН ҺАЙНДЭР

Карымска районой Дараһанай доолон жэлэй хоёрдохи һургуулида үрэжэмэсэй сэсэрлигтэй туршалгын участок бии юм. Һургуулиин һуралгшад жэл бүри энэ сэсэрлигтээ һайн харууһа хэдэг, баян ургаса хуряажа абадаг.

Районой зарлагдаһан эдир натуралистнуудай слёт дээрэ тус һургуули мүнөө жэл түрүү һуури эзэлээ, гээд сонсоогдоо нэн.

Ургаса хуряалгада зорюулагдажа энэ һургуулиин эдиршүүлэй вечер һаяхан ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө.

Һургуулиин зэл соо элдэб ургасаар шэмэглэгдэһэн стол тойрожо айлшадһургашад һууба. Баян ургаса хуряалгадаа шалгарһан түлөөлэгшэдэйнь түлөө тэдэниие ВЛКСМ-эй райком, районО, МТС, областиин эдир натуралистнуудай станциин түлөөлэгшэд амаршалһан байна. Удаань һургуулиин эдир натуралистнуудай өөһэдынгөө амжалта тухай айлшадтаа хөөрэжэ үгөө.

«Забайкальский рабочий.»

Чита.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Боохоной МТС-эй механизатор н у у д Балтахиновай нэрэмжэтэ колхоздо 98 гахайн байха шэнэ байра барижа үгэбэ. Энэнь жэлэй эхинһээ хойшо баригдаһан хоёрдохи байрань болоно. Мүнөө тэдэнэрэй хүсөөр 600 тонно хартаабха хадагалха байра баригдажа байнхай.

АРБАДАХИИЕ ДҮҮРГЭГШЭД—ҮИЛЭДБЭРИ ДЭЭРЭ

«Баригдажа байгаа Свирскэ заводто ажаллахыемнай эльгээгыт» гэһэн мэдүүлгэнүүд арбадахиие дүүргэһэн һургашадһаа комсомолой Черемховско горкомдо үдэр бүри ороно.

Тэдэнэй дунда Гришево тосхоной 27-дохи дунда һургуулиин арбадахи класс дүүргэһэн Валентина Широкова, Людмила Донская, Идея Кузнецова, Лариса Сиротина, Елизавета Огородникова болон бусадай мэдүүлгэнүүд бии.

ВЛКСМ-эй Черемховско горкомой бюро һаяхан болохжо, дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадта комсомолой путёвко үгөөд, Свирскэ заводто ажаллахаар эльгээбэ.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Харикска МТС «С-6» маркын 7 комбайн, силос хэршэхэ 6 комбайн, 30 сеялкэ, 3 «Беларусь», «КД-35» маркын 2 трактор, табан плуг болон бусад хүдөө ажахын хэрэгсэлнүүдые һаяхан абажа, харьяалха колхозуудтаа нэмэжэ эльтээбэ.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД

Хүнтэйн районой промкомбина д а й барилгашад Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлэй вахтада жагсаад, үйлэдбэринэгөө түсэбые һара бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө эдэнэрэй гаран 20 шэнэ гэр баригдажа, бэлэн болонхой. 13 гэр бариха түсэбтэй юм.

«Восточно-Сибирская правда»

Эрхүү.

Студентнэр туһалба

Бурят-Монголой зооветинститудай зоотехническэ факультедэй 2—3 курсын студентнэр Зэдын аймагай «Эрдэм» колхозой үбһэ, таряа хуряалгадань туһалалсана. Нүхэд М. Цыренов, Н. Батушкин, Ж. Жигмитов, Р. Жеребцова, В. Григорьева, А. Шафирова, С. Моисеева болон бусад эрхимээр хүдэлмэрилжэ, нүгөөдүүлдээ ажалай жэшээ харууна.

Мүнөө эдэнэр һуралсалаа үргэлжэлүүлхын тула институтдаа бусахань. Манай колхозой правлени, партийна организаци эдэнэрэй бусалган дээрэ баяр хүргөөд, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе һайн һуралсалаараа угтахыень хүсэһэн байна.

Д. Доржиев.

Эдэбхитэй үбгэн

Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо үндэр наһатай Гэрма Намсараев өөрынгөө габшагай ажалаар суутай болонхой. Нүхэр Намсараев мүнөө 77 наһатай юм. Тиибэшье, колхозойнгоо ажал хамһалсажа үргэлжэлһөөр.

Хабар, намарай сагта колхоздоо луговодоор ажалладаг, үбһэ хуряалгын үедэ хажуур, тармуур, асануудые заһажа үгэдэг байна.

Нүхэр Намсараев үнгэрэгшэ жэлдэ 673 ажалта үдэр олоһон юм. Мүнөө жэлэй 8 һарын туршада 300 гаран ажалта үдэр олонхой.

— Үбгэрөөшье һаа, колхозойнгоо ажахыда хубитаяа оруулалсахаб,—гэжэ мүнөө нүхэр Намсараев мэдүүлдэг.

Жалсан-Доржо Ламханов.

Концерт харуулна

Курумканай аймгүйсэдкомой культурын таһагай агитбригаднихид таряа хуряалгын үе соо колхознигуудта концерт харуулха зорилгоор худөө гаранхай. Мүнөө тэдэнэр 6 колхозой полевой стануудта ошожо колхознигууд, механизаторнуудта концерт харуулаад байна.

Программадань ород, бурят арадуудай дуунууд, частушканууд, уран зохёолнуудые уншалга, нэгэ актай зүжэгүүд бии. Аймагай Культурын байшангай уранһайхан хүтэлбэрилэгшэ Л. Красильникова, ВЛКСМ-эй Курумканай аймкомой пионернүүдэй таһагые даагша А. Абидуева болон бусадай наадаһан номернууд илангаяа һонирхолтой байгаа.

Энээнһээ гадна, аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ходо кино харадаг, нүүдэл наймаагаар хангагдадаг болоо.

Д. Доржиев.

Байгал сентябрь һарада

А. Праздниковай фотоэтюд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 24. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн сентябриин 24-нэй үглөөнэй пленарна заседани дээрэ юрэнхы политическэ асуудалаар үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ. Либериин, Англиин, Бельгиин, Уругвайн түлөөлэгшэд үгэ хэлээ.

Бэе бэедээ тэсэмгэйгөөр хандажа, буу зэбсэг хуряаха, улсхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха гэхэ мэтын айхабтар шухала асуудалнуудые томоотой түбшэнөөр ООН-эй гэшүүд зүбшэн хэлсэхэ ёһотой гэжэ Либериин түлөөлэгшэ Г. Ф. Купер хэлэбэ. Эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бага оронууд урдынхиһаа ехэ үүргэ дүүргэдэг болохо ёһотой гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Селвин Ллойд буу зэбсэг хуряаха тухай, мүн Дутын Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудалаар советскэ делегациин түлөөлэгшэ А. А. Громыкын хэлэһэн үгые шүүмжэлбэ. «Эгээл һанаха буу зэбсэгээ (атомна буу зэбсэгые) үгы хэхыень баруун оронуудые» Громыко уряалан гэһэн хэбэртэйгээр Ллойд хэлэбэ. Тээд СССР-ые оруулалсангүйгөөр, гансал баруун оронууд буу зэбсэг хуряаха һэн гэжэ Советскэ Союзай хээээшье, хаанашье хэлээгүй байһанһиинь мэдээжэ.

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 24. (ТАСС). Англиин делегат Ллойдой үгын һүүлээр, сентябриин 24-нэй үглөөнэй пленарна заседани дээрэ Бельгиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Виктор Ларок үгэ хэлэжэ, буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалаар баруун оронуудай һанамжые үмөөрэн хамгаалба.

Һүүлээрнь Уругвайн делегациие толгойлогшо Сесар Чарлоне үгэ хэлээд, үглөөнэй заседани дүүрээ.

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 25. (ТАСС). Сентябриин 24-нэй үдэрэй заседани дээрэ юрэнхы политическэ асуудалаар үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Гадна, ООН-до Хитадые түлөөлхэ тухай асуудал дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Хитадые ООН-до түлөөлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсүүлхэгүй гэжэ Америкын делегациин байха шадалаараа оролдоошье һаань, энэ асуудал Ассамблейн пленарна заседанинуудта хоёрдохи үдэрөө зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. ООН-эй гэшүүдэй гурбаһаань нэгэ хуби энэ асуудалые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ хэлэһэндэнь, Американ делегаци ехээр сухалдана.

БССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр К. В. Киселев, Эфиопиин түлөөлэгшэ Дересс, Венгриин түлөөлэгшэ Эндре Шик, Болгариин түлөөлэгшэ М. Тарабанов гэгшэд Хитадые ООН-до түлөөлхэ тухай асуудалые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэһэн Индиин дурадхалые дэмжэһэн байна.

Мүнөө боложо байһан се... Хитадые түлөөлхэ тухай ас... зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһогүй гэжэ... ругвай, Малайн, Гватемалын т... лэгшэд хэлээ.

Үгэ хэлэлгын һүүл багаар... диин түлөөлэгшэ Кришна М... үгэ абаба. КНР-ые мэдэрээ... рээнтэй дипломатическа та... харилсаатай болоһон аад,... ООН-до Хитадые түлөөлхэ т... асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой... мэдэрбэшье, Англиин правит... во энэ асуудалые мүнөө бо... байһан сесси дээрэ зүбшэн х... хэбэ арсана.

Хитад тушаа Индиин оруу... дурадхал заатагүй абтаха ёһ... гэжэ хэлэхэ зуураа, энээгээр... хы делегацинууд Хитадай пр... эрхэтэйе мэдэрхэ һэн гэжэ эн... табинагүйб гэжэ Менон табиб... лан хэлэбэ. Энэ хадаа правит... ото бухэнэй өөрынь хэрэг... Гэбэшье, улсхоорондын ир... саанда Хитадай дүүргэдэг ех... үые тоонгүй байжа болох... Тиимэһээ Хитадые ООН-до ту... хэ тухай асуудал зүбшэн хэлс... ёһотой. Дэлхэйн бүхы түб... дэй 60 гаран оронуудтай Хитад... номическа талаар харилсаатай... лонхой. Хитадай олон мянга... лэй түүхэтэй мүнөөнэй КНР-эй... вительстводал Хитадай ямар... правительствонь арадайнгаа д... иимэ хүндэтэй байгаагүй юм... тэрэ хэлэбэ. Мүн энэ правител... ООН-эй Уставай ёһоор дүү... бүхы уялгаяа дүүргэхэ шадал...

Хоёрдохёо үгэ хэлэһэн США... делегат Лодж Хитадай Ар... Республика хэ найрамдалда д... гүй гүрэн юм гэжэ хардан хэ... Тиихэтээ хамта «би хитад ар... ханинь гэшэб» гэжэ билдаг... лан хэлэһэн байна.

Һүүлээрнь Индиин дурадхал... лосованида табигдаба. 29 де... (Афганистан, Албани, Бол... Бирма, Белорусска ССР, Кам... жа, Цейлон, Чехословаки, Д... Египет, Эфиопи, Финлянди, Г... Венгри, Инди, Индонези, Ир... Марокко, Непал, Норвеги, Пол... Румыни, Судан, Швеци, Сири... раинска ССР, Советскэ Союз... мен, Югослави) энэ дурад... түлөө дуугаа үгөө. 9 деле... (Греци, Израиль, Лаос, Ливи... сика, Пакистан, Португали, Са... ска Аравы, Тунис) һанала... һан байна. 43 делегаци д... тэрэ тоодо США-гэй, Англ... Франциин, Канадын, Латин А... рикын 19 ороной, тэрэшэлэн Н... СЕАТО болон Багдадска бүл... гэдэг сэрэгэй бүлэглэлнүүд... дог оронуудай олонхидой дуу... Индиин дурадхал абтабагүй.

Холбоото Штадуудай баал... Генеральна Комитедэй дур... зуурылгые 47 делегадай ду... Ассамблей баталан абба.

Иигэжэ США болон тэдэнэ... хирдаһан доро ябадаг деле... нууд Хитадые ООН-до түлөөл... хай асуудалые баһа зүбшэн... сүүлэгүй.

ЗОРИМГОЙ МУЛЬЧУРБО

(Яхат онтохон)

Урдын урда сагта, алтан дэлхэйн тэг дунда үбгэн хүгшэн хоёр ажаһууһан юм. Мульчурбо гэдэг гараһаар ганса, эрхэ тангил хүбүүтэй байгаа ха. Бэри болгохоёо эхэ эсэгэнэйнь эрэһэн Туярма гэжэ түйлай сэбэр һайхасаантай байһан гэхэ. Тэрэнь отгорхоин одо мүшэн гэхээр һаруул нюдэтэй, улаагана шэнги улаахан хасартай, нугын бүргааһандал нугархай бэетэй байгаа. Ябаһангөө аба, эжын альган дээрэ, уй гашуудал үзэнгүй, арбан найма наһаяа хүрэжэ байба ха. Эгээл энэ үедэ Хүнды хүтэлэй хүүетэр хуа Хүдэлгэн, ой модоной орбон үзуураарнь оглоо угзаран, ан гүрөөлые айлгажа, нүхэ эшээн руунь намнаһаар, Армадан гэжэ асари мантан амитан ерэжэ ябаңа гэлсэбэ. Тиинхэ байтар, Армадан хөөһэ бураһаар, ерэхэдээ:

—Рр-рр-рр... Минии үгэһөө гарахагүй богоол зарсанууд, сэбэр һамган намда хэрэгтэй,—гэжэ хэсүү шангаар хэрхирбэ.

Абяанһаань урсынгаа унахаяа һанахада гараһан Туярмагай зүрхэн дэлбэршэн алдаа һэн.

—Ой, үхэлни өөрөө дээрэмни ерээл!—гэжэ һанахадаа уян зантай һайхасаан уйлаба... Харанхалжа унашан алданашэ.

—Шамайе һайхашаажа, һанаа оноон болоһоор, эльгэ бөөрэмни хатажа, хабһандаа нялдахаяа байна. Заабол шамайе абаашаха байнаб. Гэхэ ябаашни болохо болхогүй болохомни!—гэжэ Армадан амаяа хоёр шэхэнэйнгөө хооронда зарбайлган, анхар-ангар хүсэлжэ ха.

Туярма тэнгэри өөдэ хараад:

—Һаруул һайхан нарамни, намая арьятанай амаһһаа абарыш!—гэжэ гуйба. Налгай туяатай наран басагые хайрлажа, борохон зүһэтэй булжамуур болгоод, оггорройдоо дэгдээбэ. Булжамуур хонгёо хоолойгоор жэргэжэ, улам улам өөдөө дэгдэшэлэй... Мульчурбогой оро уядаг сэргэдэ сэб сэхэ ниидэжэ ерээд, шобогорхон орой дээрэнь һуугаад:

—Би — Туярмашниб. Ниидэжэ шамда ерээд байнаб. Армадан гэжэ асари томо амитан намайе дахалан, айл хотонуудые галдахаяа байнал! Арад зоноо абарыш, нүхэрни!—гэжэ жэгтэй тодоор жэргэбэ ха. Урсаһаа гарамсаараа Мульчурбо харюусаба:—Туярма, шамдаа заха хизааргүй дуратайб. Тиигэбэшье, арад зоноо үлүүгээр дуралнахайб. Ами наһаяа гамнангүй, Армадантай туладахаам! Зэбсэг лэ намда хэрэгтэй!..

Эхэ эсэгэ хоёройнгоо урда ошожо гуйгаад, дайлалдахаяа мордохо зүбшөөл абаба. Эсэгэнь нигэжэ хэлэбэ:

—Тэрээ тэрэ ойн талмайда, олон тээшээ наглайһан һалаатай нэгэ хуһан набша намаагаа надхуулан байха. Тэрэнэй хүндэ соо энэ нютагай хүн зоной бултанай эхэ Ичите эгээ бии юм. Ичите эхэһээ зэбсэг, хүлэг, мори, юрөөл һургаал абаад саашаа ошоорой!

Эсэгынгөө зааһан харгыгаар ошоходонь, эгээл тиимэ хуһан байба. Саб сагаахан хүһаяа тоншоод, Мульчурбо хэлэбэ:

—Алдарта Ичите, асари мантан Армадантай дайлалдахамни. Эхэ нютагаа, инаг басагаяа аршалхамни. Намда туһалыш даа. Хуһанай хүндыһөө Ичите эхэ гараад:

—Угаа нангин зорилготой, эрхим эрэ байнаш. Хэрбээ Армадантай дайлалдаха хаба хүсэтэй һааш — хахмни шамда эритэ зэбсэг үгэхэ байха. Энэ дороо зүүн зүгые шэглээд ошо. Урдашни һаруул уһатай нуур харагдаха. Хажуудань хүрөөд ябахадаа, ахатаймни уулзаха байхаш. Аян замдаа, дайлалдажа байхадаа бэрхэтэй хаһан болоо һаань, намайе һанадаг байгаарай...

Мульчурбогой тэрэ зүг руу ошоходонь, нуурай эрьедэ хяһа хөөргэ тодхонхой түмэршэ дархан үбгэжөөл урдаһаань һарабшалан, угталжа байба:

—Хүбүүн, шамайе Ичите эльгээгээ. Нам руу табиһан гулабхаань түүгээр ниидэжэ ерээ. Эритэ зэбсэг, хүлэг мори намһаа абахаш. Зүгөөр, баатар зоригтойгоор байлдаха, эхэ нютагтаа үнэн зүрхэнһөө дурлаха хэрэгтэй. Хэрбээ Армаданиие илаа һаа, арадай баатар болохош,—гэжэ хүхэ сайбар һахалаа эльбэн, үбгэн дархан хэлэбэ ха. Мульчурбо нүүрай уһанда шунгажа тамаржа хүсэ шадал нэмэбэ. Одон шэнги нюдэтэй хүлэг моритой, хатуу булад хуягтай, эритэ зэбсэгтэй болобо.

Баруун зүгые шэглээд, харбаһан годлиһоо хурдаар шуумайжа, Армаданай дайлалдахаяа ошобо. Гурбан хоног үнгэрөөд байхада, наранай орохо багта, адаалхай түмэрлиг үнэнүүдэе үрзылгэһэн Армадан урдаһаань угтажа, хороор хашхарба:

—Бохигорхон богоол, нам руу эритэ зэбсэг далайхаяа хаанаһаа һанабаш?! Нугарһыешни ходолхоб, яһанайшни сэмгэ һорожо эдихэб! —Уһа узэнгүй гуталаа бү һугалаарай! Хэнэймнай хүсэтэйе эритэ зэбсэг харуулна аабза,—гэжэ Мульчурбо шоглон хэлэбэ. Хороо бусалһан Армадан хоёр жабжааргаа хөөһэ бууралаар, залуу хүбүүндэ орожо ерэбэ. Тэнсэлгүй шанга тэмсэл эхилбэ даа! Тэдэнэй тэршээлэндэ хада уулануд хамхарна, уһа голнууд салгидан эрье һабһаа халина... Хэдэн хоногто тулалдаад, түйлажа ядахадаа, Армадан нигэжэ хэлэбэ:

—Газар дээрэ дайлалдажа, ши намайе дарахагүй байнаш, би шамайе баһал дарахамни бэрхэтэй гээшэл ха. Бусалжа байдаг далайн дундахи хабсагай дээрэ гаража, хаба шадалаа үзэлсэе.

Мульчурбо зүбшөөбэ. Далайн тэг дунда зуун сажан үндэртэй, шулуун арал ёрбойжо харагдаба. Орой дээрэнь хоёр хүнэй багтахань бэрхэтэй тэбхэрхэн табсан байба ха. Халуун нэрэтэй далай соо түргүн унаһан нэгэнэйнь амиды гаралсаха аргагүй. Далай улам ехээр уурал татан, оёорһоо бусалжа эхилбэ. Мульчурбо Армадан хоёр үглөөнэй улаан наранаар эхилээд, үдэшын бороо хараан болотор тулалдаба. Хүл дээрээ удаан тулалдаад, удаадань үбдэг дээрээ һэхэржэ һуугаад тулалдаба. Тон тэнсүү байгаа. Һүүлэй һүүлдэ хэбтээд тулалдаба. Мульчурбогой харан гэһээнь, Армадан һуга руугаа һууляад, хаб харахан үндэрэ гарган тэһэлээд, һорожо байхань халта харагдаба. Энэ эхынь һүн байгаа. Мульчурбогой хараһаар байтар хажуудань дайсанинь багжыжа эхилбэл даа.—Зай, яаха гээшэб? Үхэхэ саг ерээ алтай?! Хүндэтэ Ичите эхэмни, намдаа туһалыш даа,—гэжэ шэбэнэбэ.

Наранһаа нааша алтан аргамжа туяанууд сасарааад, томо гэгшын эхэ бүргэд ниидэжэ ерээд, дээрэнь элижэ байба. Гэнтэ Ичите эхын шарай халта харагдаад, тэрэ эхэ бүргэд шангаар хашхарба:

—Хүнэй хуби заяанай түлөө тэмсэнэш! Шамда баатар хүсэ үгэхэмни. Хэрбээ бошхи, өөдэгүй байһаа һааш, уйлаад лэ һалаха болооб.

Эхэ бүргэд өөдөө дэгдэн, үүлэнүүдэй саагуур орошобо. Уданшьегүй дахин үзэгдөөд, элихэ зуураа, елэһэн үндэгэ дээрэнь унагаба. Мульчурбо айхабтар бэрхээр амаараа тодожо абаад, залгижархиба ха. Эгээл энэ үедэ үндэгэ эдиһэн Армадан арбан дахин ехэ хүсэтэй болонхой, бодожо ерэбэ даа. Тэнсэлгүй шангаар тулалдаһаар, хоюулаа далай руу орондолон унашабаа. Ичите эхэ далиһаан алтан удэ ходолон, Мульчурбо доро хаяба. Үдэниинь алтан хүгэ болоод, толгойгоо уруу унажа ябаһан хүбүүе тодожо абаба. Орогүй орондолон унажа ябаһан Армадан хуягаа хажа онгосо болгоод, далайн долгин дээгүүр дүүлижэ мэдэбэ ха. Ичите гал охёор онгосыень улеэжэ, оёорынь сүмэ хайлуулба. Соорхой руунь арьялма халуун уһан орожо, Армаданай асатай бэе уһанай оёор руу шэнгэшэһэн гэхэ. Ичите эхэдээ үргүүлхэ, Мульчурбо мориндоо хүргэгөөр ерээд, хүндэтэ эхэдээ баясхалан хүргэбэ, түрэл нютагаа бусаба. Харгын хажуугай хангил хабсагай дээрэ үй хай болоһон Туярма урдаһаань угтажа байба. Инаг басагаяа мориндоо һундалдуулаад, гэртээ тээшээ гэшхүүлбэ... Өөрэйнгөө урсада тулажа, хүлээйнгөө ама татахадань, эхэ эсэгэ хоёрынь, айл аймагынь баярлажа ехээр баярлажа һэн. Мульчурбо Туярма хоёр түрбэлгүй ехээр түрэ хурим наруулажа, энхэ мүнхэ ажаһууһан гэлэй.

Ф. Тимофеев—Терешкин.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14 культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0570. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №